

БРИГАДНИ ГЕНЕРАЛ
Коруп

Војнобезбедносна агенција дочекује свој дан посвећена редовним обавезама – контраобавештајној заштити лица и објеката Министарства одбране и Војске Србије, борби против екстремизма и организованог криминала, који прети систему одбране. Велики и значајни задаци, које су њени припадници реализовали у протеклом периоду, показали су да ВБА има и стручност и капацитет да одговори претњама безбедности. Примена законских овлашћења, која се односе на тајни надзор, за сада даје резултате, нарочито када је реч о економском криминалу и злоупотребама службеног положаја.

ЦИЈА ПОД „МЕРАМА“

О раду служби безбедности у Србији одувек се међу „обичним светом“ много говорило, а мало знало. Премда је током последње деценије дошло до значајног „отварања“ према јавности, тајне службе суштински нису компромитовале ниједно начело конспиративности рада, нарочито када је реч о методологији извођења тајних операција. Тај својеврсни „потпис“ сваке службе остаће тајна све док она постоји, јер би се у противном деловање такве организације обесмислило.

Разумљиво је, стога, што у већој или мањој мери постоји незадовољство дела јавности, нарочито „невладиног сектора“, која под образложењем поштовања начела цивилне и демократске контроле служби безбедности можда жели да оде корак преко линије која представља тајни забран агентуре. То се, посебно, односи на онај део рада служби који се тиче привременог ограничавања уставних права и слобода, то јест примене мера и поступака тајног надзора.

Бригадни генерал Петар Цветковић, заступник директора Војнобезбедносне агенције, поводом 12. новембра – дана те агенције, говори о изазовима с којима се суочава служба којом руководи, стању безбедности у систему одбране, најавама реформе сектора безбедности, искуствима у примени „мера“, али и неким занимљивим детаљима као што је учешће ВБА у организацији посете председника Руске Федерације Владимира Путина Београду и војној паради „Корак победника“.

○ *Господине генерале, шта нам можете рећи о стању безбедности у систему одбране?*

– Стање безбедности у Министарству одбране и Војсци Србије, као и на територији наше земље, у целини,

јесте стабилно. Међутим, ВБА и остале ресорне службе константно прате индикаторе могуће дестабилизације безбедносне ситуације.

○ *Који су то индикатори, на шта посебно обраћаће пажњу?*

– Пре свега мислим на екстремизам свих облика, затим на индикаторе који указују на угрожавање стања на Косову и Метохији, на југу централне Србије и у Рашкој области деловањем криминално-екстремистичких група, али и на откривање података о посто-

Пажљиво пратимо пораст радикалног тумачења ислама и одласка лица из Рашке области на ратишта на Блиском истоку

јању криминалне делатности у, и према, систему одбране. Реч је о случајевима злоупотребе службеног положаја, корупције у области набавке и продаје наоружања и војне опреме, располагања пољопривредним земљиштем, примања мита у области здравства и решавања статусних питања, случајевима крађе оружја, муниције и минско-експлозивних средстава, те проблемима са заштитом тајних података и информационо-телекомуникационих система.

Када говоримо о деловању екстремних организација и група, не располажемо сазнањима да је њихова активност усмерена ка Министарству и Војсци, тако да нисмо дубље ангажовани у тој области. Сва расположива сазнања до којих долазимо прослеђујемо Безбедносно-информативној агенцији, као што и они нама прослеђују све оно што се тиче система одбране.

○ *Јавношћу је прилично узнемирио марш униформисане гру-*

пе припадника Исламске заједнице, такозвани „поход на Хецет“, поводом сејтембра у Новом Пазару. Има ли то, сем симболике, неких назнака паравојног организовања?

– Нема индиција да ту постоји паравојно организовање. Различита су гледишта људи и извештача с тог подручја да ли је реч о стварном паравојном организовању или само о „перформансу“. Наша агенција прати ситуацију, евидентирали смо све присутне на тој манифестацији, поименично знамо ко је учествовао у томе, знамо одакле потичу, из којих су редова. Треба рећи да они нису имали званична војна обележја, нису изразили претњу или лошу намеру према систему одбране, тако да нисмо предузимали даље кораке.

○ *Ипак, верски екстремизам постоји у Рашкој области.*

– Пажљиво пратимо пораст радикалног тумачења ислама и одласка лица из Рашке области на ратишта на Блиском истоку. Оно што нас занима

Када говоримо о деловању екстремних организација и група, не располажемо сазнањима да је њихова активност усмерена ка Министарству и Војсци, тако да нисмо дубље ангажовани у тој области

није политички ни верски контекст појаве, већ безбедносни аспект, пре свега могућност да се повратници с ратишта евентуално инфилтрирају у наше саставе или да испланирају и изведу напад на припаднике и објекте Војске.

○ *Југ Србије, нарочито део уз административну линију с Косовом и Метохијом у свим без-*

бедносним проценама слови за поштенцијално кризно жариште.

– Активности наоружаних криминално-екстремистичких група с Косова и Метохије у вези с бесправном сечом шуме представљале су најчешћи узрок дестабилизације у Копненој зони безбедности. Војнобезбедносна агенција идентификовала је одређени број лица с територије Покрајине и њихових помагача с југа Србије. Сарадња с КФОР-ом по овом питању је добра. Агенција је преко Генералштаба захтевала да КФОР предузме конкретне мере за сузбијање ове појаве, нарочито после трагичних догађаја у септембру када је убијен припадник Жандармерије. Стање се сада поправља, али ми немамо илузију да ће криминалне групе у потпуности престати такве активности, јер им оне доносе финансијску добит. Отежавајућа околност јесте незаинтересованост привремених косовских институција да спрече тај криминал. Штавише, према нашим сазнањима, бесправна сеча шуме одвија се у спрези с појединим утицајним лицима и фирмама са Косова и Метохије.

○ *Сарадња Војске са Жандармеријом у Копненој зони безбедности, по свему судећи, стандардно је добра. Међутим, сенку на тај однос бацало је догађај на дан одржавања „Параде поноса“, када су припадници Жандармерије претиукли двојицу припадника војне полиције из састава „Кобри“, као и лица која су штићеници. Шта је ВБА учинила у тој истрази?*

– Случај који сте навели је у рукама тужилаштва, и ја у овом тренутку не бих говорио о томе какве су индикације, нити докле се стигло у истрази. Војнобезбедносна агенција доставила је тужилаштву исказе и одговарајућу документацију, па смо свој посао на тај начин окончали.

○ *Случај појављивања мале бесилошне летелице, иако званог „дрона“, на стадиону током фудбалске утакмице Србија–Албанија неки су означили као „велики пројект“ служби безбедности.*

– Живимо у ери „асиметричних претњи“ и готово је немогуће предвидети апсолутно сваки детаљ. Ипак, Војнобезбедносна агенција предузима све мере како бисмо изненађење све-

Спремни смо да се супротставимо свим познатим претњама и да их на одговарајући начин неутралишемо

ли на најмању меру. Код нас у Министарству и Војсци безбедносни пропусту сведени су на минимум, и вероватно је да ће тако бити и у будуће. Спремни смо да се супротставимо свим познатим претњама и да их на одговарајући начин неутралишемо. Пример за то јесте организација параде „Корак победника“. Као што сте видели није било инцидената.

○ *Прича се да је и на генералној проби војне параде примећен „дрон“.*

– Тачно. Уочили смо лице које је уз помоћ такве летелице снимало за потребе једне од телевизија. Упозорили смо га и он је био кооперативан, приземљено је летелицу и све се завршило без проблема. Иначе, није било речи ни о каквој провокацији. Као што знате, „дроновци“ се користе у комерцијалне сврхе, најчешће за потребе телевизијских снимања, снимања спотова, реклама...

○ *Парада „Корак победника“ била је изазов за цео систем одбране. Агенција је, без сумње, понека велики гео обавеза?*

– Велики ресурси ВБА ангажовани су, не само на дане генералне про-

бе и параде, него и знатно раније. Наше присуство није било видљиво, али је било значајно. Наравно, све је рађено у сарадњи с Војном полицијом, МУП-ом, Безбедносно-информативном агенцијом. Показало се да је један од најзначајнијих сегмената безбедносне и контраобавештајне заштите специфичних активности као што је војна парада правремена размена безбедносних података између ресорних служби и координација непосредних носилаца безбедносне заштите.

○ *Није било сирењи?*

– У погледу безбедности, били смо апсолутно мирни.

○ *На свечаној бини тога дана сјајао је и један од најмоћнијих људи свећа, руски председник. Колико је тешко било одговорити безбедносним захтевима његове посеће?*

– Неколико дана пре манифестације почели су контакти са припадницима сродних служби Руске Федерације. Они су имали одређене захтеве у вези с процедурама, путањом кретања, положајем на свечаној бини... Без значајне разлике, и ми приступамо задацима безбедносне заштите штићених личности на сличан начин. Ништа необично од нас нису тражили. Једини захтев био је да лични пратилац председника Путина седи иза њега, на свечаној бини, што је убицајено.

○ *Колико је нормативни оквир у коме ВБА функционише данас у складу с очекивањима и потребама припадника Агенције?*

– Нормативни оквир функционисања Војнобезбедносне агенције заснован је на Уставу, Закону о основама уређења служби безбедности Србије, Закону о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији, Закону о одбрани, Закону о Војсци, Кривичном законнику и Законнику о кривичном поступку, затим Закону о издавању података, Закону о електронским комуникацијама, те подзаконским актима – прописима, уредба-

Желео бих да, ипак, нагласим да ниједан закон не може бити вечан и како се друштво развија, законе је потребно прилагођавати. Свакако да би и овај, на основу кога ради ВБА, могао бити бољи. У тренутним условима, Закон о ВБА и ВОА пружа сасвим добар оквир за рад.

О. *Стручна јавност, а нарочито поједини гласови из невладиног сектора, били су оштри у критици законских оквира рада безбедносних служби, нарочито у погледу надлежности директора и примене мера шајног надзора?*

– Закон о ВБА није приликом последњих измена претрпео промене јер је у великој мери већ био усклађен са стандардима, посебно када је реч о ограничавању права директора на самостално одлучивање у појединим случајевима. Такође, поштује све оно што се односи на надзор и контролу рада службе коју спроводе законодавне власти, али и заштитник грађана. Када говоримо о тајном надзору, то је нешто што се ради свакодневно, али злоупотреба нема. Сваки од случајева

Било је неколико случајева у којима је ВБА реаговала услед откривања тајних података на друштвеним мрежама

поткрепљен је одлукама суда. Недавно смо имали случај да је Саша Јанковић, заштитник грађана, дошао код нас по притужби једног грађанина да му је ВБА нарушила одређена права и слободе. Заштитник је донео досије, ми смо приказали наша документа и он је после тога написао одговор да није дошло до прекорачења овлашћења.

О. *Да ли су „мере“ скорије дале резултат?*

– Не могу говорити о највећем броју таквих случајева, јер су у току, и на тај начин бисмо угрозили истрагу. До сада су правосудни органи прихватили све предлоге ВБА за примену посебних поступака за документовање кривичних дела из надлежности Агенције, углавном за кривично дело корупције. Неки поступци су окончани,

али се чека завршетак штрајка адвоката да би се кривична дела процесуирала.

О. *Председник скупштинског Одбора за безбедност недавно је изнео идеју о фузионирању служби на државном нивоу. Да ли је урађено нешто конкретно када је о томе реч?*

– Идеја о обједињавању службе није нова. Последњих десетак година говори се о томе. Решења која су земље региона и света примениле су различита. Има примера где су све службе фузиониране, у појединим земљама свака је самостална, негде су раз-

До сада су правосудни органи прихватили све предлоге ВБА за примену посебних поступака за документовање кривичних дела из надлежности Агенције, углавном за кривично дело корупције

двојене војне и цивилне. Свака варијанта има и добрих и лоших страна. Сматрам да би требало покренути шире експертску расправу у области безбедности да бисмо дошли до најприхватљивијег решења.

О. *Сарађује ли ВБА са страним службама и у којој мери?*

– Војнобезбедносна агенција остварује међународну сарадњу са сродним службама широм света. Штитајући националне интересе и безбедност система одбране Републике Србије, ВБА свакодневно размењује податке, информације и процене са представницима безбедносних служби страних земаља и релевантних међународних организација.

Желео бих да нагласим да је сарадња са сродним службама тежишно усмерена на спречавање деловања организованих криминалних група, терористичких организација и субверзивних делатности према систему одбране, али и на стварање могућности за континуирану заштиту Војске Србије и Министарства одбране на територији Србије и снага у мировним операцијама.

О. *Употреба нових средстава комуникације попут савремених мобилних телефона, које су у*

сталној интернет комуникацији, доводи нас у другачији безбедносни контекст од оног у коме смо били пре две или три деценије.

– Нисмо задовољни безбедносном културом припадника наше војске када је реч о употреби мобилних телефона, приватних флеш-меморија и лаптопова за службене потребе. Олако се прелази преко прописаних мера заштите података у електронској форми. Стално сугеришемо на поштовање мера заштите и чувања података, али је на командовању да одлуке спроведе. Нисмо задовољни ни стањем у друштву када је о томе реч. Многи нису свесни опасности које вребају с интернета.

О. *Присутство припадника Војске на друштвеним мрежама може бити посебно опасно јер се често несвесно може прећи граница одавања шајни. Да ли сте реаговали до сада у таквим случајевима?*

– Било је неколико случајева у којима је ВБА реаговала услед откривања тајних података на друштвеним мрежама. Наравно, употреба друштвених мрежа није забрањена, али треба водити рачуна о садржају који се објављује у јавности, једнако и са ким се и о чему комуницира у виртуелном свету.

О. *У судској пракси је мали број пресуда који шпијунаже. Шта нам то говори?*

– Ту чињеницу треба посматрати с ширег аспекта. Агенција интензивно ради на једној од својих основних активности, на супротстављању страним обавештајним службама. Неподношење кривичних пријава је само привид, јер осим предузимања видљивих мера, постоје и другачији начини пресецања шпијунаже, који су вишеструко кориснији за Србију и систем одбране. Постављањем виших безбедносних стандарда и процедура за рад у систему одбране драстично се смањује и ризик од наступа страних служби према нашим припадницима. ■

Александар ПЕТРОВИЋ